

Božićni koncert u Križevcima
19. prosinca 2013. u 19.30

Lovro Pogorelić, klavir

foto: Tomislav Čuveljak

Program

Robert Schumann: Fantazija u C-duru, op. 17

Durchaus fantastisch und leidenschaftlich vorzutragen; Im Legenden-Ton

Mäßig. Durchaus energisch

Langsam getragen. Durchweg leise zu halten.

Johannes Brahms: Varijacije na temu Paganinija, op. 35, II sv.

Od svoje sedamnaeste godine **Lovro Pogorelić** redovito koncertira širom svijeta. Solistički ili s orkestrom, ostvaruje pijanističke kreacije uvjerljive snage i nepobitne individualnosti. Među nastupima u prošloj sezoni izdvaja seriju recitala u Japanu (Osaka, Nagoya, Tokyo) i turneju s Mađarskom filharmonijom pod ravnanjem Zoltána Kocsisa (2. Klavirski koncert S. Rahmanjinova; Miškolc, Szegedin, Pečuh, Debrecin, Budimpešta).

Kritika je popratila ove nastupe sljedećim riječima:

“...On je krupan čovjek i svira s punim udarom, iako nalazim profinjenost u njegovom zadivljujućem zvuku...” K. Michishita, *Let's Enjoy Tokyo*, 5 najboljih koncerata u 2011.

“...Njegova izvedba je ekstremno bogata i raznovrsna, a vještina njegovih ruku je neiscrpna. Vizualno, kao blistavi kristali i moćno kao prašina u zraku. Potpuno sam zadivljena ogromnom širinom dinamičke skale i njegovim kapacitetom u okretnosti pokretne snage logičkog sklada. Njegov rad sadrži mnogo ekscentričnih faktora, ipak svaki djelić zvuka je gladak i blistav kao baršun ...” K. Fushhiya, www.jazztokyo.com

“Plemenitu eleganciju izvedbe Lovre Pogorelića, njegove suverene, ali ne pretjerane, individualne odabire tempa – koje je orkestar uglavnom dosta fleksibilno pratio, - njegovu prirodnu virtuoznost auditorij je nagradio urnebesnim pljeskom, a glazbenik koji i svojom skromnošću pokazuje primjer svima, za to se zahvalio kratkim frapantnim preludijem Rahmanjinova. “ A. Kovács, *Eozin magazine*, Pečuh

Francuska diskografska kuća *Intrada* (Pariz) prepoznala je umjetnost Lovre Pogorelića te je u proljeće 2007. izdala CD Liszt Lovro Pogorelić koji je izazvao divljenje kritike u rasponu od uzvika *Wouah!* u Francuskoj (A. Jourdain, www.pianobleu.com) do karakterizacije “... pijanist izvjesne reputacije sa zadivljujućim muzičkim argumentima...” (J. Hamada, *The Record Geijutsu Disc Review*, Japan). Francuski muzički kanal Mezzo snimio je dokumentarni film o nastanku ovoga CD-a koji je višekratno emitiran. U prosincu 2008. *Intrada* izdaje novi CD Lovre Pogorelića s djelima Musorgskog i Rahmanjinova. *Pianobleu* odabire ovaj CD kao CD mjeseca siječnja 2009. Hrvatski izdavač je *Dancing Bear*. U proljeće prošle godine na Danima hrvatskog filma prikazan je glazbeni spot *Slike s izložbe* Lovre Pogorelića, autora Zorana Vuletića.

Lovro Pogorelić poučava klavir na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i vodi PagArtFestival. Živi, radi i uživa u Mesničkoj ulici u Zagrebu.

Nakon uspješnih koncerata u Argentini, SAD-u i Rusiji, ostvaruje ovosezonsku hrvatsku turneju koja je započela koncertom u Vinkovcima i nastavit će se u Križevcima Zaprešiću, Samoboru, Sesvetama, Koprivnici, Karlovcu, Čakovcu i Zagrebu.

Koncert je dio hrvatske turneje Lovre Pogorelića u sezoni 2013./2014. i provodi se u suradnji s umjetničkom organizacijom „Lovro&Nina“.

Robert Schumann: Fantazija u C-duru, op. 17

Durchaus fantastisch und leidenschaftlich vorzutragen; Im Legenden-Ton

Mäßig. Durchaus energisch

Langsam getragen. Durchweg leise zu halten.

Johannes Brahms: Varijacije na temu Paganinija, op. 35, II sv.

Robert Schumann (1810.-1856.) i Johannes Brahms (1833.-1897.) veliki su njemački skladatelji. Spadaju među najznačajnije stvaraloce romantizma i najznačajnije skladatelje uopće.

Schumann nije uspio ostvariti pijanističku karijeru zbog ozljede prsta ali se oženio Clarom Wieck koja je bila istaknuta pijanistica i promotorica njegove glazbe, posvećene najvećim dijelom upravo klaviru. Schumann je bio i vrlo aktivan glazbeni kritičar; među ostalim predstavio je glazbenoj publici Chopina i Brahmsa. Brahms je postao veliki prijatelj obitelji Schumann, i nakon što je Schumann po vlastitom odabiru zatvoren u sanatorij 1854. zbog ozbiljnog mentalnog poremećaja, Brahms je pomagao Clari u svim životnim nedaćama i brizi oko djece. Njih dvoje ostali su doživotni prijatelji a je li postojalo više od toga vječno je pitanje povijesničara i širokog kruga zainteresiranih.

Schumann je bio zagovornik ideje programne glazbe i glazbom je oslikavao događaje, raspoloženja, ili bi portretirao likove iz literature, fikcije i života; prijatelje, znance, suradnike, pa čak i sebe samog. No kako je patio od melankolične depresije odnosno bipolarnog afektivnog poremećaja, taj prikaz uključuje tri lika; Florestan je strastven, Eusebius melankoličan a Majstor Raro je pozvan dati sud.

Fantazija u C-duru, op. 17 najkompleksnije je Schumannovo djelo za klavir. Skladao ju je u ljeto 1836., prožet ljubavlju prema Clari. Clarin otac (Schumannov i Clarin profesor klavira) odlučno i posprdno je odbio Schumannovu ženidbenu ponudu, i Fantazija, naročito prvi stavak, oslikava svu bol koja je skladatelja mučila. Clari je pisao: “Prvi stavak vjerojatno je najstrastvenije što sam ikada napisao-duboka lamentacija za tobom“. Fantazija je napisana kao sonata, ali stavke je najprije imenovao kao Ruine-Trofeji-Dlanovi, u tisku (1839.) postaju Ruine-Slavoluk pobjede-Sazviježđa, no u suvremenoj praksi ovi naslovi se ne spominju. Zadnji stavak je polagan, što je bilo sasvim neuobičajeno za sonatu u to doba.

U Schumannovom rukopisu fantaziji prethode stihovi preuzeti iz pjesme “Večernje rumenilo“ Friedricha Schlegela, jednog od ideologa romantizma:

Durch alle Töne tönet Kroz sve se tonove čuje

Im bunten Erdentraum U šarenom zemaljskom snu

Ein leiser Ton gezogen Tihi ton izvučen

Für den, der heimlich lauschet. Za onoga koji potajno osluškuje

U prvom stavku Schumann je citirao frazu iz posljednje pjesme Beethovenovog ciklusa “Udaljenoj dragoj“ a javlja se i kratka reminiscencija na Beethovenovu 7. Simfoniju u srednjem stavku. U prvom stavku javlja se i fragment iz Notturna koji je Clara skladala u to vrijeme. Fantazija je posvećena Lisztu i namijenjena je financiranju izgradnje spomenika Beethovenu u Bonnu. Liszt ju je svirao Schumannu i smatrao ju je “plemenitim djelom, dostojnim Beethovena“, pa ipak ju nije svirao javno. Bio je jedan od

nekolicine tadašnjih pijanista koji su mogli udovoljiti njenim – tada besprimjnim zahtjevima, posebice istodobnim brzim skokovima u suprotnom smjeru u završnom dijelu drugog stavka. U znak poštovanja, Liszt je svoju genijalnu klavirsku Sonatu u h-molu posvetio Schumannu. Sama Clara uvrstila je Fantaziju u svoj koncertni program tek 1866.

Brahms je bio ne samo skladatelj nego i pijanist i dirigent, uz Bacha i Beethovena, jedan od “tri velika B”. Njegova glazba iznosi kontradikcije njegovog karaktera; s jedne strane tu je akademski pristup formi, smirena snaga koja raste promišljeno i istrajno, i težina izražena podjednako u kompaktnom klavirskom slogu i u punoći zvuka kao i u širokom dahu brzih stavaka. S druge strane nalazimo nježnost i čeznutljivo snatrenje, katkada rezignirano, melankolično, skoro umorno. No u tome i jest vitalnost i značaj njegove umjetnosti koja iznosi život sam.

Veći dio života proveo je u Beču, kao vodeća osobnost glazbenog života. Za razliku od mnogih svojih kolega, za života je postigao slavu i ugled, no ostao je bez žene i obitelji. Nesebično je pomagao mnogima, ponekad čak i u tajnosti, davao je novac prijateljima i mladim glazbenicima i živio vrlo jednostavno, bio je iskren, čak sarkastičan i britak s ljudima ali nježan s djecom, volio je duge šetnje i prirodu. Hrabro je podnio saznanje o teškoj bolesti i od života se oprostio skladanjem djela “Četiri ozbiljne pjesme” i Jedanest koralnih preludija za orgulje.

Varijacije na Paganinijevu temu, op. 35 (1863.) Brahms je bazirao na 24. *Capriceu* za violinu Niccolòa Paganinija, jednoj od najtežih skladbi ikada napisanih za violinu. Sastoji se od teme, 11 varijacija i finala. Brahms je ove varijacije podijelio u dvije knjige; svaka se sastoji od teme i 14 varijacija pri čemu je posljednja virtuoзни klimaks.

Brahms je ovo djelo skladao (i u naslovu objavio) kao studije za klavir izrazito virtuoznog karaktera, u stilu F. Liszta i neuobičajeno za Brahmsa. Sve je to s razlogom; skladao ih je za bravurnog pijanista Carla Tausiga kojeg su smatrali najboljim Lisztovim učenikom. Djelo podjednake emocionalne dubine i tehničke zahtjevnosti Clara Schumann prozvala je “Vještičjim varijacijama“, pisac David Dubal smatrao ih je legendom klavirske literature, đavolskim, jednim od najtežih, a kritičar James Huneker je izjavio: “Brahms i Paganini! Je li bilo ikada tako čudnog spoja? Caliban i Ariel, Jove i Puck. Tromi Nijemac i vibrirajući Talijan! Ipak fantazija pobjeđuje, makar zakuhala i u domaćem Teutonskom kotlu...Ove paklenske varijacije, zadnja riječ u tehničkoj klavirskoj literaturi, također su golem spiritualni problem. Svirati ih zahtijeva čelične prste, srce od goruće lave i lavovsku hrabrost.”